

Circulariteit en grondstromen

Spanningsveld tussen bescherming en circulariteit

12 oktober 2021 – 10:30 – 12:00

Birgitta Kramer, voorzitter van deze sessie en ambassadeur van het initiatief bewust bodemgebruik, stelt zichzelf voor en opent de sessie over circulariteit en grondstromen. Birgitta legt het onderwerp circulariteit kort toe en vertelt over grondstofstromen in Nederland. Circulariteit draait niet alleen om afvalreductie (reduce), hergebruik (reuse) en recycling, maar vooral ook om een andere manier van denken waarbij van tevoren goed nagedacht moet worden over de langetermijneffecten. Onder de streep is Nederland nu 24,5% circulair, dat is hoger dan de meeste andere landen, maar dat is ook nodig vanwege de grote hoeveelheid grondstofstromen in Nederland.

Leonie van der Voort, ambassadeur Bewust Bodemgebruik sinds 2010 en directeur van de branchevereniging zand- en grindwinning Cascade, vertelt over de bouw en circulariteit in de bouw. In een circulair systeem worden afval, CO2 uitstoot, energieverbruik en grondstoffenverbruik geminimaliseerd en wordt geen afval geproduceerd. Echte circulariteit in de bouw begint dus al bij het bouwontwerp. De afgelopen 60 jaar is er enorm veel gebouwd, maar daarbij is niet of nauwelijks rekening gehouden met het oog op hergebruik en/of recycling. Om die reden kan bouw materiaal slechts beperkt hergebruikt worden. Daarnaast wordt er veel meer gebouwd dan er wordt gesloopt, er is dus niet voldoende materiaal om alleen nog maar te bouwen met secundaire grondstoffen (hergebruikt of gerecycled materiaal). Het winnen van delfstoffen blijft dus belangrijk, dit kan vaak gekoppeld worden aan bijvoorbeeld klimaatadaptatie, natuurontwikkeling, reactie en de energietransitie.

Daan Henkes schreef enkele maanden geleden een column over circulariteit en het spanningsveld tussen bescherming en circulariteit, hij draagt deze column tijdens de sessie voor. De column *Schisma in de groene kerk* is terug te lezen in Bodem Nieuws van 20 april 2021. Alle deelnemers wordt de vraag gesteld voor welk kamp zij staan: bescherming, circulariteit of de vereniging van beiden. Zij krijgen de tijd om antwoorden in te voeren, deze antwoorden worden straks plenair besproken. Birgitta vraagt experts Paul Römken (Wageningen Environmental Research) en Fred de Haan (Waternet) naar hun werkzaamheden en stelt ook hen de vraag voor welke kamp zij zijn. Paul vertelt over het sluiten van cirkels door hergebruik van groene reststromen en de mogelijkheden van bokashi als grondverbeteraar. Er is momenteel een discussie gaande waarin circulair denken tegenover bodembescherming staat. In deze discussie zijn veel betrokkenen, zoals producenten, akkerbouwers, overheden en bezorgde burgers en iedereen heeft een eigen standpunt. In het Programma Circulair Terreinbeheer beoogd Wageningen Environmental Research informatie te verzamelen over de voor- én nadelen van bokashi als bodemverbeteraar.

Fred de Haan (Waternet) vertelt vervolgens over circulair baggeren met de wens om in 2030 50% circulair te zijn en in 2050 voor 100%, daarom is het van belang om informatie te verzamelen over wat dat betekent. Circulariteit is meer dan duurzaamheid, het gaat om de hele keten van baggeren. Om circulariteit te beoordelen moet informatie verzameld worden over zowel bescherming als circulair omgaan met afvalstoffen. In samenwerking met STOWA heeft Waternet een model gemaakt waarmee kunnen hele ketens met elkaar vergeleken worden en een circulariteitsscore wordt berekend. Op basis van die scores kunnen bestuurders onderbouwde besluiten nemen. Als vervolgens naar de antwoorden van de deelnemers wordt gekeken blijkt dat het grootste deel van het publiek voor een vereniging van zowel bescherming als circulariteit staat. Hieronder staan de antwoorden van het publiek per kamp samengevat.

Circulariteit (10 respondenten)

- 1. U heeft gekozen voor circulariteit. Waarom is circulariteit volgens u zo belangrijk? En wat zijn daarvoor belangrijke argumenten?**
Het beperken van grondstoffengebruik en voorkomen van een grote berg afval.
- 2. Maakt u zich zorgen over circulariteit, of bent u juist positief? Kunt u aangeven wat er mis of juist goed gaat?**
Het publiek geeft aan dat er nog meer informatie over circulariteit moet worden verzameld, daarbij worden zorgen geuit omdat er steeds meer kosten (zoals statiegeld) en grondstromen bij komen.
- 3. Stel u wordt in het nieuwe Kabinet minister van circulariteit en milieubescherming. Op welke onderwerpen zou u dan focussen?**
Als nieuwe minister van circulariteit zou het publiek zich richten op een gebiedsgerichte, integrale circulaire aanpak, waarbij rekening wordt gehouden met langetermijneffecten.

Bescherming (16 respondenten)

- 1. U heeft gekozen voor milieubescherming. Waarom is milieubescherming volgens u zo belangrijk? En wat zijn daarvoor belangrijke argumenten?**
Behoudt van een gezonde en schone leefomgeving
- 2. Maakt u zich zorgen over milieubescherming, of bent u juist positief? Kunt u aangeven wat er mis of juist goed gaat?**
Het publiek is zowel positief als negatief over bescherming. Er zijn zorgen over de verontreiniging van het milieu omwille van circulariteit, er wordt te weinig nagedacht over de impact op het milieu, met name op de lange termijn. Er zijn echter ook mensen die positief zijn, omdat er steeds meer bewustwording rondom de problematiek komt en het steeds makkelijker wordt om impact op het milieu te identificeren.
- 3. Stel u wordt in het nieuwe Kabinet minister milieubescherming. Op welke onderwerpen zou u dan focussen?**
Als nieuwe minister van milieubescherming zou het publiek zich richten op biobased bouwen, schone ketens en lange termijnontwerpen.

Vereniging milieukwaliteit en circulariteit (29 respondenten)

- 1. U heeft gekozen voor de vereniging van beide onderwerpen. Waarom is dit volgens u zo belangrijk? En wat zijn daarvoor belangrijke argumenten?**
Het ene kan niet zonder het andere. De onderwerpen versterken elkaar. Onze toekomst werd ook vaak benoemd als reden om de onderwerpen samen te pakken. Ook zijn diverse argumenten die ook in de andere kampen zijn benoemd ook herhaald als argument om de kampen te verenigen.
- 2. Maakt u zich zorgen over dat deze onderwerpen niet goed samenkomen, of bent u juist positief? Kunt u aangeven wat er mis of juist goed gaat?**
Het publiek is zowel positief, als hebben ook zorgen over het samenkomen van de onderwerpen. Als zorgen worden benoemd dat iedereen voor het eigen belang en gewin gaat. Ook perverse prikkels (financieel / organisatorisch) worden genoemd als zorg. Daarnaast worden er ook oplossingen aangedragen. Zoals al in de paneldiscussie werd genoemd is het belangrijk om samen te werken, zorgen voor meer bewustwording en begrip over waar de verschillende kampen mee bezig zijn. En dat kan helpen de onderwerpen dichter bij elkaar te brengen.
- 3. Stel u wordt in het nieuwe Kabinet minister van circulariteit en milieubescherming. Op welke onderwerpen zou u dan focussen?**
Bovenaan het regeerakkoord op hoofdlijnen komt voor deze minister "Reduce" te staan. Daarnaast wordt gewerkt aan bewustwording, onderwijs en betere samenwerking tussen de kampen. Vergunningverlening of beloningen of positieve prikkels als sturende tool om je

gezamenlijke doelen te halen zijn hier sterke middelen waar deze minister mee aan de slag moet.

Birgitta vat de sessie nog eenmaal samen. Belangrijke winst voor de sessie van vandaag is hoop en begrip voor het onderwerp, elkaar en de toekomst. Om stipt 12:00 uur wordt afgesloten.